

УДК 34:636.004.89

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТВАРИННИЦТВІ

Рецензент: канд. с.-г. наук Ткачова І.В.

С.Ю.Рубан

Українська академія аграрних наук

О.С.Погорєлов

Харківський національний аграрний університет

Л.В.Гончаренко

Інститут тваринництва УААН

У статті висвітлено основні положення щодо правового захисту інтелектуальної продукції, що створена або ґрунтується на застосуванні сучасних інформаційних технологій зі застосуванням комп'ютерної техніки.

Правовий захист елементів інформаційних технологій передбачений Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (№ 537-V від 9 січня (2007 року), Кримінальним кодексом України «Порушення авторського права і суміжних прав» (Ст. 176, 2001 р.) та Конституцією України і є невід'ємною складовою національної політики розвитку інформаційного суспільства в Україні. Вступ до ЄС зумовлює необхідність перегляду правових норм України щодо посилення відповідальності за порушення авторських прав.

Ключові слова: інформаційні технології, комп'ютер, програмні засоби, авторське право, маркетинг, тваринництво.

Ефективне виробництво продуктів тваринництва в Україні вимагає широкого застосування інформаційних технологій, що спираються на застосування комп'ютерної техніки та сучасного програмного забезпечення. Світовий довід застосування такого підходу свідчить про те, що таким чином можна підвищити не тільки ефективність виробництва, а й маркетингову діяльність, що орієнтована на збут виробленої продукції. Тому особливого значення набувають проблеми правового захисту елементів інформаційних технологій, що застосовуються в сучасному тваринництві.

За результатами досліджень Асоціації виробників програмного забезпечення (BSA), втрати вітчизняного валового продукту (ВВП) України від порушень у галузі авторських прав на програмні продукти у 2000 р. становили загалом 265 млн. доларів США, а податкові втрати бюджету - 94 млн. доларів США. За даними відділу з боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності МВС України, незаконне ввезення та подальше розповсюдження шляхом оптового продажу контрафактних компакт-дисків зі записом музики, фільмів та комп'ютерних програм стало для нас вже звичним явищем.

Закон України № 537-V «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (від 9 січня 2007 року) передбачає невід'ємною складовою національної політики розвитку інформаційного суспільства в Україні «вдосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення інформаційної безпеки, зокрема захисту інформаційних ресурсів, протидії комп'ютерній злочинності, захисту персональних даних, а також правоохоронної діяльності в інформаційній сфері» (ст.13).

Спроби наблизитись до міжнародної ідеї охорони авторських цінностей почалися з незалежністю України. Конституція України, визнаючи людину

найвищою соціальною цінністю, закріпила фундаментальні права людини у сфері інтелектуальної власності. Проголошено свободу літературної, художньої, наукової й технічної творчості, захист інтелектуальної власності, авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності, право на результати своєї інтелектуальної діяльності, які ніхто не може використовувати або поширювати без згоди автора тощо.

23 грудня 1993 р. для України набула чинності Всесвітня конвенція про авторське право, та прийнято Закон України “Про авторське право і суміжні права”. Прийняття цих законів знайшло своє відображення і в Кримінальному кодексі (далі - КК) України (2001 р.), де права і свободи людини і громадянина поставлені на перше місце. Не менш важливо те, що КК України ґрунтується на Конституції та загально визнаних принципах і нормах міжнародного права (ч. 1 ст. 3). Саме Основний Закон визначає фундаментальні права і свободи людини і громадянина у сфері інтелектуальної власності, а відповідно до загально визнаних принципів і норм міжнародного права підвищені вимоги до їх національної охорони.

Наприклад, в Угоді з торгових аспектів прав інтелектуальної власності 1994 р. (Угода TRIPS) (розділ 5 частини III “Кримінальні процедури”) зазначається необхідність вжиття кримінальних заходів у випадках порушення авторського права в комерційних цілях. До того ж, з метою запобігання порушенням авторського права, заходи покарання мають включати позбавлення волі, штрафи, конфіскацію і знищення контрафактних товарів, будь-яких матеріалів і засобів виробництва, що використовувались при вчиненні цього злочину.

Мабуть, не потрібно нікого зайвий раз переконувати, що незаконне відтворення, розповсюдження комп'ютерних програм і баз даних, їхнє незаконне тиражування та їх розповсюдження дійшло вже свого апогею. Комп'ютерне піратство побутує скрізь і всюди: незаконне відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм, незаконна інсталяція програмного забезпечення на комп'ютерну техніку, що реалізується в торгівельній мережі, використання неліцензійного комп'ютерного програмного забезпечення у здійсненні господарської діяльності, у бухгалтерському обліку, наданні комп'ютерних послуг населенню і навіть у навчальному процесі.

За Статтею 176 КК «Порушення авторського права і суміжних прав» [1] злочином визнається *“незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури, мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, їх незаконне тиражування та розповсюдження на дискетах, компакт-дисках та інших носіях інформації, а також використання чужих творів, комп'ютерних програм і баз даних, об'єктів суміжних прав без дозволу осіб, які мають авторське право або суміжні права, якщо ці дії завдали матеріальної шкоди у великому розмірі”*.

Слід підкреслити гуманізм та економію кримінально-правової репресії, що передбаченні Карним кодексом. На відміну від ст. 136 КК УРСР (1960 р.), за якою для притягнення до кримінальної відповідальності за порушення авторських прав не вимагалось спричинення будь-якої шкоди автору, у ст. 176 КК України (2001 р.) кримінальним є вже не будь-яке порушення авторського права і суміжних прав, а лише таке, що спричинило особам, які мають авторське право або суміжні права, матеріальної шкоди у великому розмірі. А це означає, що кримінальна відповідальність має застосовуватись не автоматично, а лише у разі завдання шкоди у великому чи особливо великому розмірі, заподіянні тяжких наслідків.

Слід зазначити, що з прийняттям Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності” [2] кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав та інші злочини у сфері інтелектуальної власності обґрунтовано посилена.

Тепер матеріальна шкода у великому розмірі має у двісті q більше разів перевищувати неоподаткований мінімум доходів громадян (тобто 3400 грн.).

У такому разі згідно з ч. 1 ст. 176 покаранням може бути штраф від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або позбавлення волі на той самий строк.

Для тих, хто вирішив неодноразово порушувати авторське право і суміжні права і, незважаючи на кримінальні заборони, отримувати “золоті гори”, відповідальність посилена. У ч. 2 ст. 176 за порушення авторського права і суміжних прав, вчиненого повторно або завдання ним матеріальної шкоди в особливо великому розмірі, яка у тисячу (17000 грн.) і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян, встановлено чималий штраф - від 1000 до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17000-34000 грн.), або виправні роботи до 2 років. За такі діяння також можна потрапити за ґрати на строк від 2 до 5 років з обов’язковою конфіскацією всіх старанно виготовлених примірників, матеріальних носіїв комп’ютерних програм, баз даних, дискет, інших носіїв інформації, обладнання і, звичайно ж, матеріалів, призначених для незаконного виготовлення й відтворення контрафактних примірників.

Для запобігання зловживань «особами публічними», у разі порушення авторського права і суміжних прав службовою особою з використанням свого службового становища щодо підлеглої особи, встановлено особливо кваліфікований склад злочину (ч. 3 ст. 176), що карається штрафом від п’ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Слід зазначити, що недостатній рівень освіти керівника в галузі сучасних інформаційних технологій (що на жаль є поширеним в Україні), з точки зору КК не може бути йому виправданням.

Цікаво порівняти такий підхід із позицією міжнародного співтовариства. Згідно зі ст. 61 Угоди TRIPS покарання за порушення авторського права має включати позбавлення волі, штрафи, достатні за розміром, порівняно з іншими злочинами подібної тяжкості. Навіть за “найпростішу” одноразову крадіжку майна вартістю, наприклад, 100 гривень, Кодекс карає суворіше - позбавленням волі на строк до 3 років (ч. 1 ст. 185). А в разі вчинення крадіжки майна вартістю у 5000 гривень покарання значно суворіше - позбавлення волі від 5 до 8 років. Чим же порушення авторського права і суміжних прав, що по суті є крадіжкою набагато ціннішого - прав у сфері інтелектуальної власності, менш суспільно-небезпечне від крадіжки простого майна?

На сьогодні використання і розповсюдження неліцензійного програмного забезпечення стало звичкою. Але ця звичка є злочином, покарання якого передбачене Кримінальним кодексом України. Слід також зазначити, що ст. 176 КК практично не обходить пересічного приватного власника персонального комп’ютера. Вартість «стандартного» (офісного) комплекту програмного забезпечення зазвичай не перевищує 3400 гривень. Таким чином такий власник є невідсудним з точки зору КК. Інша справа – комп’ютерний парк підприємства, або установи. Якщо кількість комп’ютерів становить 300 шт, то вартість тільки

операційних систем типу Windows (не менше ніж 200 грн. за 1 комплект) становить 60 000 грн. Тобто класифікується Кодексом, як матеріальна шкода в особливо великому розмірі.

Слід також уважніше придивитися до ст. 176 КК в частині, що передбачає не тільки «конфіскацію всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення» але і «знарядь і матеріалів, які спеціально використовувались для їх виготовлення». Створення неліцензійних копій програмного забезпечення неможливе без використання самого комп'ютера, і частенько проводиться з застосуванням засобів комп'ютерної мережі. Таким чином завжди є ризик того, що при покаранні за використання неліцензійного програмного забезпечення згідно зі ст. 176 можуть бути конфісковані не тільки програмні засоби, а й персональні комп'ютери та мережне устаткування, вартість якого може набагато перевищувати розмір штрафу.

Більш того, вступ до ЄС, зі всією необхідністю призведе до перегляду ст. 176 Кримінального кодексу України, тобто до більш суворого покарання за порушення авторських прав.

Висновок. З метою забезпечення успішного впровадження інформаційних технологій у тваринництво нашої країни ми повинні виконувати всі юридичні умови його реалізації. Тому вже сьогодні слід зробити все, щоб стати законослухняними громадянами і не порушувати закони України.

Бібліографічний список

1. Стаття 176. Порушення авторського права і суміжних прав // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001.- № 25-26.- С.131.

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності», від 22 травня 2003 р., № 850-IV.

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ЖИВОТНОВОДСТВЕ

Рубан С.Ю., Украинская академия аграрных наук

Погорелов А.С., Харьковский национальный аграрный университет

Гончаренко Л.В., ИЖ УААН

В статье изложены основные положения, касающиеся правовой защиты интеллектуальной продукции, связанной с использованием современных информационных технологий и компьютерной техники.

Правовая защита элементов информационных технологий предусмотрена Законом Украины «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (№ 537-V от 9 января (2007 года), Уголовным кодексом Украины «Порушення авторського права і суміжних прав» (Ст. 176, 2001 г.), и Конституцией Украины и является неотъемлемой составляющей национальной политики развития информационного общества в Украине. Вступление в ЕС предопределяет необходимость пересмотра правовых норм Украины относительно усиления ответственности за нарушение авторских прав.

Ключевые слова: информационные технологии, компьютер, программные средства, авторское право, маркетинг, животноводство.

INFORMATIONAL TECHNIQUES USE IN ANIMAL HUSBANDRY BASED ON THE LAWFUL NORMS

Ruban S.; UAAS

Pogorelov A.; Kharkiv national agrarian university

Goncharenko L.; Institute of animal science, UAAS

This article presents the basic principles on intellectual rights defense in compliance with the update informational techniques and computer equipment use. Lawful defense of informational systems is guaranteed by the Law of Ukraine. The Law of Ukraine No 537-V was promulgated on the ninth of January 2007. The Law formulates the basic principles on informational society development in Ukraine during 2007-2015. The Criminal Code and Constitution of Ukraine guarantee the lawful defense of informational systems. The Article No 176 of the Criminal Code of Ukraine on the authorial and concomitant rights defense protects the informational systems. The Article was effectuated in 2007. Lawful defense of informational systems is an integral part of national policy on the informational society development in Ukraine. The Ukrainian norms revision on amenability for the authorial rights violation is stipulated by Ukraine entry into EU.

Key words: informational technologies, program resources, authorial right, computer, marketing, animal husbandry.

УДК 67:339.166.5:633.1

ЗНАЧИМІСТЬ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Рецензент: кандидат с.-г. наук, ст. наук. співробітник Токар І.В.

Н.С. Сироватко

Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва УААН

У статті визначено, що таке інтелектуальна власність, її основні категорії та втілення творчої діяльності у споживчу якість товару. Також показано, як і для чого забезпечується охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності. Інтелектуальний продукт набуває форми інтелектуального капіталу лише в тому випадку, коли він здатний принести заявнику, користувачеві не тільки покриття збитків на одержання і підтримку охоронного документа, але й додатковий прибуток, а також користуватись певним попитом споживача.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, промислова власність, сорти рослин, патенти, винаходи, корисні моделі, правова охорона.

Інтелектуальна власність взагалі - це права на результати інтелектуальної творчої діяльності й комерційні позначення. Усе це є нематеріальними активами. З охороноздатними благами пов'язані знання і досвід («ноу-хау»), які мають істотне значення для розробок, виробництва, продажу продукції, але не можуть претендувати на одержання на них охоронних документів через короткочасність збереження їх у таємниці й складність контролю за їх використанням.

Інтелектуальна власність поділяється на дві основні категорії:

- авторські права - це права авторів та їх правонаступників на копіювання творів літератури, науки та мистецтва;

- права промислової власності - це права на винаходи, корисні моделі, промислові знаки, торгівельні марки, географічні позначення, комерційні (фірмові